

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»**

**Навчально-науковий інститут фінансів, економіки та менеджменту
Кафедра економічної теорії та економічної кібернетики**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ ТА СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ ТЕОРІЇ

Освітній рівень	Третій (доктор філософії)	
Програма навчання	Обов'язкова	
Галузь знань	05	Соціальні та поведінкові науки
спеціальність	051	Економіка
Освітня програма	Економіка	
Обсяг дисципліни	5 кредитів ECTS (150 академічних годин)	
Види аудиторних занять	лекції (30 академічних годин)	
Форма контролю	Екзамен	

Викладач: Дубіщев В.П., кафедри Економічної теорії та економічної кібернетики (понад 100 публікацій наукового, науково-методичного, понад 60 статей у фахових виданнях, 2 статті у НМБ Scopus, , 4 монографії, підготовлено: 8 к.е.н., 7 магістрів)

Мета навчальної дисципліни: формування сучасного фахівця, креативного за змістом мислення та інноваційними формами реалізації наукових ідей, здатного до критичного самоаналізу та ефективного організатора наукової діяльності в галузі економічних спеціальностей, забезпечення особи, яка навчається, поглибленими знаннями, уміннями, навичками та іншими компетентностями, достатніми для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння здобувачем методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Знання та навички, надбані здобувачем при вивченні даної дисципліни, дозволяють сформулювати у майбутніх фахівців такі ключові компетентності як:

ЗК 1. Здатність до застосування загальних (аналізу, синтезу, абстрагування, узагальнення, індукції, дедукції, моделювання та ін.) та спеціальних (пов'язаних з особливостями об'єкту дослідження) методів дослідження; формувати на цій основі системний науковий світогляд, морально-етичні цінності, громадянську позицію, професійну та академічну етику, загальний культурний кругозір.

ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення, аналізу, систематизації та узагальнення інформації з різних джерел.

СК 5. Здатність виявляти, поглиблено аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері економіки з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

СК 6. Здатність аналізувати зв'язки та взаємний вплив соціальних та економічних факторів розвитку держави і суспільства, обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей розвитку соціально-економічних систем і процесів із застосуванням математичних методів та моделей на мікро-, мезо-, та макрорівнях.

СК 9. Знання сучасних парадигм дослідження соціально-економічних систем різного рівня, основних теорій, концепцій, моделей та інструментарію економічних досліджень.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Набути системного наукового світогляду, розуміти основні методологічні та світоглядні проблеми і сучасний стан наукових знань у сфері економіки, володіти сучасними теоріями і концепціями суспільно-економічного розвитку.

ПРН 2. Здатність ефективно організовувати науково-дослідну діяльність; розробляти план проведення науково-дослідних робіт; генерувати власні наукові ідеї; зрозуміло, наглядно та переконливо описувати результати наукової роботи, успішно захищати одержані результати на основі індивідуальних досліджень; використовувати та визнавати результати інших членів наукової групи з дотриманням норм професійної та академічної доброчесності.

ПРН 4. Знати сучасний парадигмальний контекст еволюції світової економічної науки, глибоко розуміти базові (фундаментальні) принципи та методи економічних наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері економіки з метою досягнення економічної та соціальної ефективності в сучасних умовах.

ПРН 7. Знати та розуміти сучасні проблеми, тенденції та пріоритетні напрями технічного, економічного, соціального розвитку глобальної, національної і регіональної економіки з урахуванням поведінкових моделей економічних відносин.

ПРН 8. Знати і застосовувати сучасні методи, засоби, інструменти аналізу соціально-економічних систем в умовах невизначеності, наукові напрями розробки альтернативних методів аналізу динаміки соціально-економічних процесів. Уміти виконувати синтез та критичний аналіз методів прогнозування з метою дослідження сценаріїв розвитку соціально-економічних систем.

ПРН 16. Здатність оцінювати раціональність поведінки економічних суб'єктів, визначати та долати обмеження традиційної економічної моделі під час вирішення практичних економічних завдань, застосовувати поведінкові моделі у процесі здійснення економічного прогнозування.

ПРН 17. Здатність розвивати евристичний потенціал сучасних економічних теорій для аналізу закономірностей рівноважного функціонування та сталого розвитку економічних систем. Критично осмислювати підходи різних наукових шкіл до подолання кризових явищ в національній економіці.

ПРН 18. Здатність аналізувати інноваційно-інвестиційне середовище національної економіки та її підсистем; обґрунтовувати заходи та оцінювати наслідки реалізації інноваційно-інвестиційної політики на різних рівнях господарювання.

Завдання навчальної дисципліни: науково обґрунтувати загальні основи економічного життя суспільства, розкрити закономірності розвитку суспільного виробництва, з'ясувати механізм дії економічних законів і механізм використання їх людьми у процесі господарської діяльності, визначити істотні риси основних соціально-економічних систем та напрямки їх еволюції, з'ясувати роль політекономії у розробці шляхів формування соціально-орієнтованої економічної системи суспільства.

Передумови для вивчення дисципліни: оволодіння знаннями дисципліни «Політична економія та сучасні економічні теорії» ґрунтується на тісному взаємозв'язку з навчальними дисциплінами освітньо-наукової програми, зокрема з такими як: «Філософія та наукове мислення», «Глобальні виміри розвитку національної економіки», «Економіка сталого розвитку», «Інституціональне забезпечення розвитку територій», «Інноваційний розвиток та управління змінами» та іншими.

У результаті вивчення навчальної дисципліни:

здобувач повинен знати:

теоретичні знання з економіки, соціально-економічних систем;

базові (фундаментальні) принципи та методи економічних наук, методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері економіки з метою досягнення економічної та соціальної ефективності в сучасних умовах;

наукові напрями розробки альтернативних методів аналізу динаміки соціально-

економічних процесів;

сучасний парадигмальний контекст еволюції світової економічної науки;
методологічні принципи та методи економіко-математичного аналізу та сучасний інформаційні технології, що застосовуються для науковій діяльності.

здобувач повинен вміти:

виконувати синтез та критичний аналіз методів прогнозування з метою дослідження сценаріїв розвитку соціально-економічних систем.

розробляти та досліджувати фундаментальні та прикладні моделі соціально-економічних процесів і систем;

створювати інноваційні продукти у економіці та дотичних міждисциплінарних напрямках;

застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу великих масивів даних та/або складної структури, програмне забезпечення та інформаційні системи;

розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі проблеми фундаментальної економічної науки з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів, лідерства, автономності та відповідальності;

презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, теоретичні та практичні проблеми економіки, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях;

розробляти та використовувати сучасні підходи та нові методи аналізу складних систем;

аналізувати економічну інформацію, виявляючи та пояснюючи складні взаємозв'язки між об'єктами;

здійснювати оцінювання раціональності поведінки економічних суб'єктів, визначати та долати обмеження традиційної економічної моделі під час вирішення практичних економічних завдань, застосовувати поведінкові моделі у процесі здійснення економічного прогнозування.

Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом вивчення навчальної дисципліни.

Сума балів	Значення ЄКТС	Оцінка	Критерій оцінювання	Рівень компетентності
90-100	A	Відмінно	Здобувач демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях. Власні пропозиції Здобувача в оцінках і вирішенні практичних задач підвищує його вміння використовувати знання, які він отримав при вивченні інших дисциплін.	Високий , що повністю забезпечує вимоги до знань, умінь і навичок, що викладені в робочій програмі дисципліни.
82-	B	Добре	Здобувач демонструє гарні	Достатній , що

89			<p>знання, добре володіє матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але допускає окремі неточності. Вміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною.</p>	<p>забезпечує здобувачу самостійне вирішення основних практичних задач.</p>
74-81	С	Добре	<p>Здобувач в загальному добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, що відповідають робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та використовує для рішення характерних/типових практичних завдань на професійному рівні. Додаткові питання про можливість використання теоретичних положень для практичного використання викликають ускладнення.</p>	<p>Достатній, конкретний рівень, за вивченим матеріалом робочої програми дисципліни.</p>
64-73	D	Задовільно	<p>Здобувач засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою дисципліни, та розуміє постанову стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень. Розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати подібні завдання тим, що розглядались з викладачем, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача.</p>	<p>Середній, що забезпечує достатньо надійний рівень відтворення основних положень дисципліни.</p>
60-63	E	Достатньо	<p>Здобувач має певні знання матеріалу, передбаченого робочою програмою, володіє основними положеннями на рівні, який визначається як мінімально допустимий. Правила вирішення практичних завдань з використанням основних теоретичних положень</p>	<p>Середній, що є мінімально допустимим у всіх складових навчальної дисципліни</p>

			пояснюються з труднощами. Виконання практичних завдань значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами.	
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання екзамену/заліку	Здобувач може відтворити окремі фрагменти з курсу. Незважаючи на те, що програму навчальної дисципліни Здобувач виконав, працював він пасивно, його відповіді під час практичних і лабораторних робіт в більшості є невірними, необґрунтованими. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни у Здобувача відсутні.	Низький , не забезпечує практичної реалізації задач, що формуються при вивченні дисципліни.
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Здобувач повністю не виконав вимог робочої програми навчальної дисципліни. Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними. Здобувач не допущений до здачі екзамену/заліку.	Незадовільний , здобувач не підготовлений до самостійного вирішення задач, які окреслює мета та завдання дисципліни.

Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є екзамен, виконання завдань на практичних заняттях.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лекції	пр. зан.	лаб	інд	сам. роб.		лекції	пр. зан.	лаб	інд	сам. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1	1	13
Змістовий модуль 1.												
Загальні основи ринкової економіки в інтерпретації економічних шкіл.												
Тема 1. Предмет і метод політичної економії та сучасних економічних теорій.	12	2	2	-	-	8	12	2	-	-	-	10
Тема 2. Економічна система суспільства. Способи і типи суспільного виробництва.	11	2	2	-	-	8	10	2	-	-	-	8

Тема 3. Форми організації суспільного виробництва.	9	2	2	-	-	8	12	2	-	-	-	10
Тема 4. Гроші: закономірності виникнення, суть і функції	14	2	4	-	-	8	10	-	2	-	-	8
Тема 5. Структура та інфраструктура ринку. Біржі.	11	2	2	-	-	8	10	-	-	-	-	8
Тема 6. Промисловий і торговий капітал.	12	4	4	-	-	10	12	2	2	-	-	8
Тема 7. Позичковий і аграрний капітал.	11	4	2	-	-	10	10	-	-	-	-	10
Тема 8. Маржинальна революція.	12	4	2	-	-	8	10	-	-	-	-	10
Тема 9. Кейнсiанство.	11	4	2	-	-	8	12	2	2	-	-	8
Тема 10. Монетаризм.	11	2	2	-	-	8	10	-	-	-	-	10
Тема 11. Інституціоналізм	10	2	2	-	-	8	14	2	2	-	-	10
Екзамен	+						+					
Усього годин	150	30	26	-	-	94	150	10	10	-	-	130

Методи контролю

Поточний контроль успішності здобувачів може здійснюватися у балах шляхом їх опитування під час лекцій, виконання самостійної роботи, тестування або в ході індивідуальних співбесід під час консультацій. Вибір конкретних форм і методів поточного контролю знань здобувачів доводиться до їхнього відома на першому занятті.

Присутність на лекціях не оцінюється в балах. Пропуски занять підлягають обов'язковому відпрацюванню в індивідуальному порядку під час консультацій. Пропущене заняття має бути відпрацьоване впродовж двох наступних тижнів, при тривалій відсутності здобувача на заняттях з поважної причини встановлюється індивідуальний графік відпрацювання пропусків, але не пізніше початку екзаменаційної сесії.

Здобувач, який повністю виконав програму навчальної дисципліни і отримав достатню рейтингову оцінку (не менше 25 балів), допускається до підсумкового контролю з дисципліни.

Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену відповідно до вимог «Положення про організацію освітнього процесу» в Національному університеті «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».

Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки для проведення семінарських занять та організації самостійної роботи з дисципліни «Політична економія». – Полтава: ПолтНТУ, 2019. – 54 с. Укладач: Шевченко О.М., к.е.н., доцент кафедри економічної теорії та економічної кібернетики Відповідальний за випуск: Дубіщев В.П., в.о. завідувача кафедри економічної теорії та економічної кібернетики, доктор економічних наук, професор

2. Навчально-методичний посібник з дисципліни «Економічна теорія» – ПолтНТУ, 2017. – 253 с., Укладач Жовнір Н.М., кандидат економічних наук, доцент. Відповідальний за випуск — завідувач кафедри, доктор економічних наук, професор В.П. Дубіщев.

3. Плани семінарських занять та навчальні завдання з дисципліни "Політична економія". Полтава: Полтавський державний технічний університет імені Юрія Кондратюка, 2010. — 20 с. Укладачі: Р.В. Шинкаренко, кандидат економічних наук, доцент. Н.М. Жовнір, кандидат економічних наук, доцент. Відповідальний за випуск — завідувач кафедри, доктор економічних наук, професор В.П. Дубіщев.

4. Методичні вказівки до семінарських занять та самостійної роботи з дисципліни «Сучасні економічні теорії»— Полтава: ПолтНТУ, 2014.— 20 с. Укладач: Л.М. Титаренко, кандидат економічних наук, доцент. Відповідальний за випуск: Дубіщев В.П. завідувач кафедри економічної теорії та регіональної економіки, доктор економічних наук, професор.

5. Інструктивно-методичні матеріали для проміжного і підсумкового контролю знань.

6. Правила модульно-рейтингового оцінювання знань із навчальної дисципліни.

Рекомендована література

Базова

1. Івашина С. Ю, Івашина О. Ф. Інституціональна економіка : навчальний посібник/С.Ю. Івашина, О. Ф. Івашина. – Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2018. – 132 с.

2. Колесніченко І. М. Інституціональна економіка: навчальний посібник / І.М. Колесніченко, А. В. Литвиненко ; за заг. ред. канд. екон. наук, доцента І.М. Колесніченко. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 236 с.

3. Актуальні проблеми управління розвитком національної економіки України [монографія] /В.П. Дубіщев, Н.М.Краус, В.О.Молтусов, Л.М.Титаренко, О.М.Шевченко, Р.В.Шинкаренко, А.Д.Глушко – Полтава: ПолтНТУ, 2014. – 184 с.

4. Алдієва-Барановська. Глобальний бізнес: навчальний посібник – К.: ЦУЛ, 2013. – 560 с.

5. Амеліна І.В. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, 2013. – 256 с.

Допоміжна

1. Вітлінський В.В. Моделювання економіки: навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2012. – 408 с.

2. Гайдай Т.В. Парадигма інституціоналізму: методологічний контекст: [монографія] / Т.В. Гайдай. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 296 с.

3. Гронтковська Г.Е. Міжнародна економіка: навчальний посібник К.: Кондор, 2014. 382 с.

4. Злупко С.М. Основи історії економічної теорії : [навчальний посібник]. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2001.

5. Злупко С.М. Історія економічної теорії : [підручник]. К.: Знання, 2005. 719 с.

6. Історія економічних учень : [підручник] / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання. – 2004. – 1300 с. – (Класичний університетський підручник).

7. Литвиненко Н. І. Інституціональні складові соціально-економічного розвитку країни : монографія / Н. І. Литвиненко. – Дніпропетровськ : Національний гірничий університет, 2015. – 308 с.